

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМ. ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

СУШАРНИК Ярослав Анатолійович

УДК 339.138: 339.137.2 [338.439.5:636.4]

МЕХАНІЗМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ
СВИНАРСТВА В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Заслужений економіст України
Місюк Микола Васильович,
Подільський державний аграрно-технічний
університет, декан економічного факультету

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН України
Макаренко Петро Миколайович,
Полтавська державна аграрна академія,
завідувач кафедри економіки підприємств;

доктор економічних наук, доцент
Яців Ігор Богданович,
Львівський національний аграрний університет,
проректор з наукової роботи.

Захист відбудеться «07» грудня 2017 року о 13⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.832.02. в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських (Артема), 44.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських (Артема), 44.

Автореферат розісланий «06» листопада 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. Ф. Гацько

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У забезпеченні потреби населення України збалансованим харчуванням значна роль відводиться продуктам тваринного походження, які майже на 60% забезпечують потреби організму людини в білках. Збалансоване харчування людини залежить, перш за все, від рівня споживання м'яса та продуктів його переробки як основного джерела білків. З огляду на рекомендовані раціональні обсяги споживання м'яса людиною на рік свинина має становити 36 кг, за фізіологічними нормами – 25 кг, проте реально у 2015 році становила 19,7 кг і це майже у 2 рази більше, що є недопустимим. Свинарство є системоутворюючою галуззю для значної кількості вітчизняних аграрних підприємств. Втім, наявні тенденції на ринку продукції свинарства свідчать, що в останні роки відбувалися кардинальні зміни, пов'язані із значним зменшенням поголів'я свиней. Внаслідок чого обсяги виробництва свинини зменшилися у 2015 році на 816 тис. тонн порівняно з 1990 роком.

Розвиток інтенсивного свинарства у вітчизняних аграрних підприємствах на основі застосування прогресивних технологій, використання високопродуктивних порід свиней, високого рівня селекції, збалансованої високоякісної кормової бази, комплексної механізації та автоматизації виробничих процесів, всебічного застосування інновацій, чіткого дотримання ветеринарних вимог дасть змогу поліпшити продовольчу безпеку країни, забезпечити населення доступними за ціною м'ясом свиней.

Розвиток виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах побудови науково обґрунтованих механізмів підвищення конкурентоспроможності та ефективності даного напрямку виробничої спеціалізації. Основою цього процесу має бути стратегічна спрямованість щодо виробництва та реалізації конкурентоспроможної продукції в контексті викликів внутрішнього та зовнішнього ринків. Наукового обґрунтування потребують стратегічні напрями формування конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах, де особливе місце повинні зайняти питання створення ефективних інтеграційних відносин у взаємодії підприємств сфер виробництва, переробки, оптової та роздрібної торгівлі.

Загальні питання теорії конкурентоспроможності викладено у працях зарубіжних і вітчизняних науковців-економістів. Серед зарубіжних науковців слід відзначити Дж. Кейнса, А. Маршала, П. Самуельсона, А. Смітта, Дж. Стіглера, Е. Чеберлена, Ф. Енгельса, К. Маркса, М. Портера, Й. Шумпетера та інших. До ряду вітчизняних науковців, які розглядали питання конкуренції, необхідно віднести Б. Базилевича, С. Мочерного, А. Гальчинського та багатьох інших.

Теоретичні аспекти конкурентоспроможності висвітлено у працях В. Андрійчука, П. Гайдуцького, М. Ільчука, П. Макаренка, М. Маліка, М. Місюка, О. Онищенко, В. Попова, П. Пуцутейла, П. Саблука, А. Стельмашука, О. Шпичака, І. Яціва та ін. Дані наукові дослідження досить глибоко розкривають сучасне розуміння сутності конкурентоспроможності аграрних підприємств та їх продукції. Однак різноманітність підходів до

визначення напрямів забезпечення конкурентоспроможності свідчить про невирішеність багатьох питань розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах, протіканням процесів обміну, розподілу та споживання продукції свинарства.

Разом з тим, необхідність забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах можна забезпечити за умови виконання стратегічних завдань, зокрема, стимулювання маркетингової кооперації та становлення саморегулятивних об'єднань підприємств-виробників, державної підтримки експорту непрямыми механізмами, освоєння нових зарубіжних ринків, створення умов для зростання інвестиційної привабливості підприємств галузі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт Подільського державного аграрно-технічного університету за темою «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації (номер державної реєстрації 0114U007032). Дисертантом обґрунтовано основні стратегічні напрями розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах, які забезпечать конкурентоспроможність вітчизняної продукції.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування та поглиблення теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо побудови та функціонування механізмів конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах. Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких завдань:

- обґрунтувати сутність конкурентоспроможності підприємств та їх продукції;
- визначити фактори, що формують та забезпечують конкурентоспроможність розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах;
- розвинути та удосконалити методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності продукції свинарства та підприємств-виробників;
- діагностувати основні характеристики сучасного стану виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах з урахуванням регіональних та ринкових особливостей;
- визначити та проаналізувати фактори, які забезпечують конкурентоспроможний розвиток свинарства в аграрних підприємствах;
- провести оцінку конкурентоспроможності виробництва свинини у вітчизняних аграрних підприємствах;
- визначити перспективні напрями конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах;
- обґрунтувати формування ефективних інтеграційних об'єднань підприємств з виробництва, переробки та реалізації продукції свинарства;
- обґрунтувати методичні підходи щодо розробки методики алгоритму побудови моделі оцінки конкурентоспроможності свинарства в аграрних підприємствах.

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування механізмів конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування та функціонування механізмів забезпечення конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах.

Методи дослідження. У дисертаційній роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є науковий метод пізнання та системний комплексний, диференційований підходи до вивчення економічних процесів, фундаментальні дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з проблем забезпечення конкурентоспроможності підприємств та їх продукції.

Для реалізації поставлених у роботі завдань використовувалися такі методи та прийоми: монографічний, статистичних групувань, кореляційно-регресійного аналізу і графічний для комплексного вивчення сучасного стану виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах та визначення факторів, що впливають на його конкурентоспроможність; групування – для визначення впливу різних факторів на рівень ефективності виробництва продукції свинарства; порівняння – проведення порівняльного аналізу виробництва продукції свинарства у різні часові періоди, для виявлення причинно-наслідкового зв'язку; розрахунково-конструктивний – для обґрунтування показників розвитку свинарства в аграрних підприємствах та їх об'єднаннях на перспективу; анкетування – для збору інформації щодо відношення до створення інтегрованих об'єднань по виробництву, переробці та реалізації продукції свинарства.

Інформаційною базою дослідження були відповідні нормативно-правові документи, статистико-аналітична інформація Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, інформація «Асоціації свинарів України», публікації зарубіжних та вітчизняних учених та практиків, спеціальні літературні джерела, а також наукова інформація, що має форму недрукованої продукції та розміщена у світовій комп'ютерній мережі Internet.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні питань, пов'язаних з формуванням та функціонуванням механізмів конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах. До основних результатів, які складають наукову новизну дослідження та виносяться на захист, належать:

вперше:

– обґрунтовано концептуальні засади оцінки та підвищення конкурентоспроможності підприємств галузі свинарства та їх продукції, сутність якої полягає в ідентифікації впливу чинників ефективності виробництва, ефективності реалізації та ефективності управління з огляду на визначення стратегічних орієнтирів розвитку галузі в аграрних підприємствах в

контексті застосування інституційних, системних та структурних заходів державного регулювання;

удосконалено:

– сутнісно-змістовне визначення категорії «конкуренція», яка на відміну від існуючих трактується як сукупність об'єктивних відносин, перш за все економічних, між суб'єктами господарювання в умовах ринку, що мають динамічний характер постійного суперництва товаровиробників всіх організаційних та організаційно-правових форм за прихильність споживачів на основі цінових та якісних переваг своєї продукції;

– удосконалено методичний підхід до моделювання процесу конкурентоспроможного виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах на засадах відродження крупних тваринницьких комплексів, сутність якого полягає в ідентифікації відповідних процедур вибору альтернативних напрямів розвитку, прийняття рішень та виконання організаційно-управлінських дій від початкової до завершальної стадії реалізації зазначеного процесу на основі використання інструментів бізнес-планування;

дістали подальшого розвитку:

– визначення та обґрунтування перспективних напрямів конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах, які забезпечать стабільне підвищення рівнів економічної ефективності та конкурентоспроможності за рахунок створення стійких конкурентних переваг цінового та якісного характеру, а також коригування орієнтації на цільову аудиторію споживачів за рахунок освоєння нових ринків збуту та використання інтеграційних інструментів з метою виходу на ринок не з сировинною, а харчовою продукцією при створенні відповідних об'єднань підприємств;

– сутнісні положення формування та функціонування механізму створення кластеру у м'ясопродуктовому підкомплексі, що дозволить підвищити рівень ефективності інтеграційної взаємодії підприємств по виробництву і переробці свинини, приватного сектора, торгових асоціацій, держави, освітніх та дослідних установ і шляхом згрупування їх взаємодії утворювати синергетичний ефект, а також трансформувати стратегію ведення виробництва свинарства в аграрних підприємствах з наданням пріоритетності нарощуванню обсягів виробництва м'яса свиней з використанням прогресивних енерго- та ресурсощадних технологій, а також підвищенню якості і конкурентоспроможності продукції;

– ідентифікація стратегічних орієнтирів конкурентоспроможного розвитку виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах, що базуються на стимулюванні маркетингової кооперації та становлення саморегульованих об'єднань виробників свинини, державній підтримці експорту непрямыми механізмами; гармонізації національних стандартів в галузі безпеки продукції свинарства, впровадженні та міжнародному визнанні торговельних марок чи знаків якості, систем стандартів якості продукції свинарства, створення умов для зростання інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливостях використання розроблених пропозицій та рекомендацій при забезпеченні конкурентоспроможного виробництва свинини, враховуючи сучасні економічні умови, що буде сприяти нарощуванню виробництва продукції свинарства та підвищення її конкурентоспроможності.

Результати дисертаційного дослідження схвалені відділом агропромислового розвитку Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації Хмельницької області (довідка № 460/01-09/2017 від 12.06.2017 року); знайшли практичне використання у господарській діяльності ТзОВ «Агрокорм Поділля» (довідка № НА 423846 від 18. 10. 2016р.)

Наукові розробки використовуються у навчальному процесі Подільського державного аграрно-технічного університету при викладанні таких дисциплін як «Економіка і бухгалтерський облік в економіці» та «Конкурентоспроможність підприємства» (довідка №71-14а-812 від 11 липня 2017 р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення і висновки дисертації розроблені автором особисто і мають місце в одноосібних наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистої роботи автора.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, проміжні та кінцеві результати і практичні розробки дисертації оприлюднені на міжнародних, всеукраїнських наукових, науково-практичних конференціях, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції «Формування системи і механізмів аналітичного забезпечення конкурентоспроможного розвитку реального сектора економіки України» (м. Тернопіль, 2012 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Фактори сталого розвитку сучасної держави в умовах інноваційної економіки» (м. Дніпропетровськ, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна політика України в умовах глобальних продовольчих та фінансово-економічних викликів» (м. Київ, 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Аграрна наука та освіта Поділля» (м. Кам'янець-Подільський, 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти» (м. Кам'янець-Подільський, 2016 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти з міжнародною участю «Розвиток інформаційних технологій в аспекті модернізації соціально-економічних систем» (м. Кам'янець-Подільський, 2017 р.)

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 11 наукових праць загальним обсягом 4,15 ум. друк. арк., у тому числі: 6 статей у наукових фахових виданнях України (2,98 ум. друк. арк.), 2 статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях (0,95 др. арк.); 3 публікації у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 6 додатків на 23 сторінках, списку використаних джерел,

який нараховує 160 найменувань на 16 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 171 сторінок та містить 34 таблиці і 26 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретичні засади конкурентоспроможності підприємств-виробників продукції свинарства» розглянуті питання сутності конкуренції та конкурентоспроможності суб'єктів економічних відносин, ідентифіковано фактори впливу на формування конкурентоспроможності галузі свинарства в аграрних підприємствах, окреслено методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності продукції свинарства.

Дослідження довело, що конкурентоспроможність, країни, регіону, галузі, підприємства, товару – це різні за сутністю поняття, що гармонійно доповнюють один одного, виступають соціально-економічною формою єдності ефективності виробництва, організації управління і подальшої стратегії розвитку. Співставлення різних підходів, концепцій до дослідження конкурентоспроможності підприємств вітчизняних і зарубіжних вчених дає змогу зробити висновок, що конкурентоспроможність підприємства може набувати різноманітні форми, всебічно впливати на інші економічні суб'єкти тощо. У результаті виділено критерії та відповідні їм види конкурентоспроможності підприємств (рис.1).

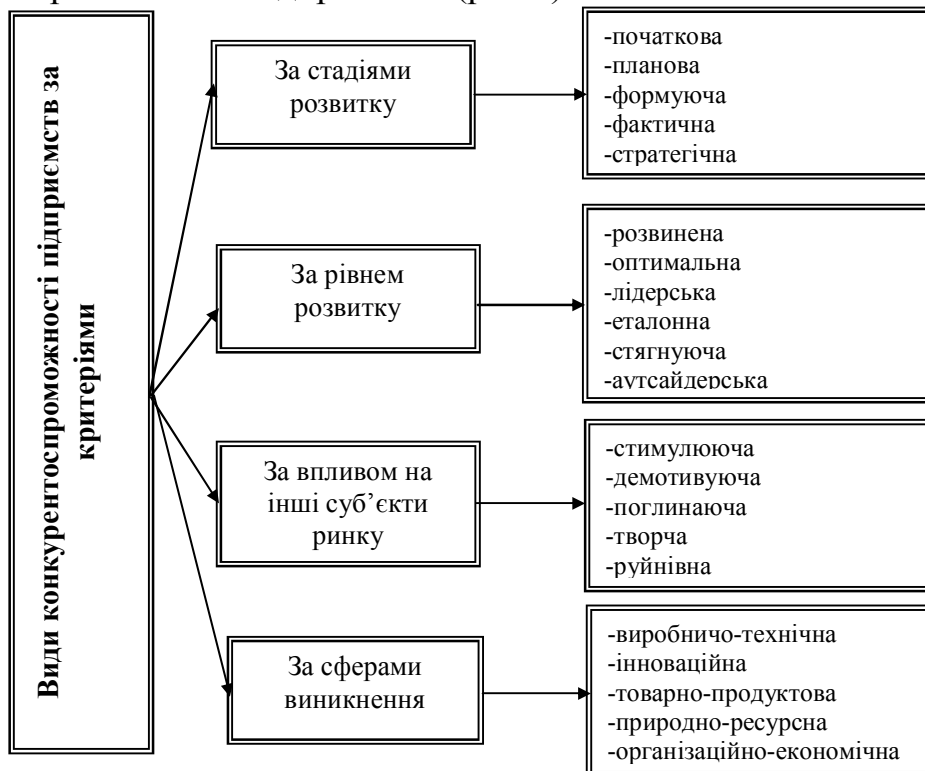

Рис. 1. Класифікаційні ознаки конкурентоспроможності підприємства

Аналіз досліджень ринку м'яса та м'ясопродуктів, зокрема м'яса свиней, дозволяє визначити чинники, які прямо впливають на конкурентоспроможність продукції галузі свинарства, попередньо згрупувавши їх за ступенем та характером впливу (прямий, непрямий). Прямі чинники впливу або чинники першого порядку: ціна, якість продукції, ступінь задоволення споживчих

потреб у даній продукції конкуруючими галузями (підприємствами); споживчі переконання, національні традиції, звички, державне та корпоративне регулювання виробництва та реалізації продукції.

Чинники, що здійснюють непрямий вплив на конкурентоспроможність продукції та прямий вплив на чинники першого порядку, або чинники другого порядку є: витрати виробництва, рівень технологій, якість сировини і матеріалів, ступінь впливу на прийняття рішень державними та не державними регулюючими органами, маркетингові заходи, інформаційний вплив на споживачів (рис. 2).

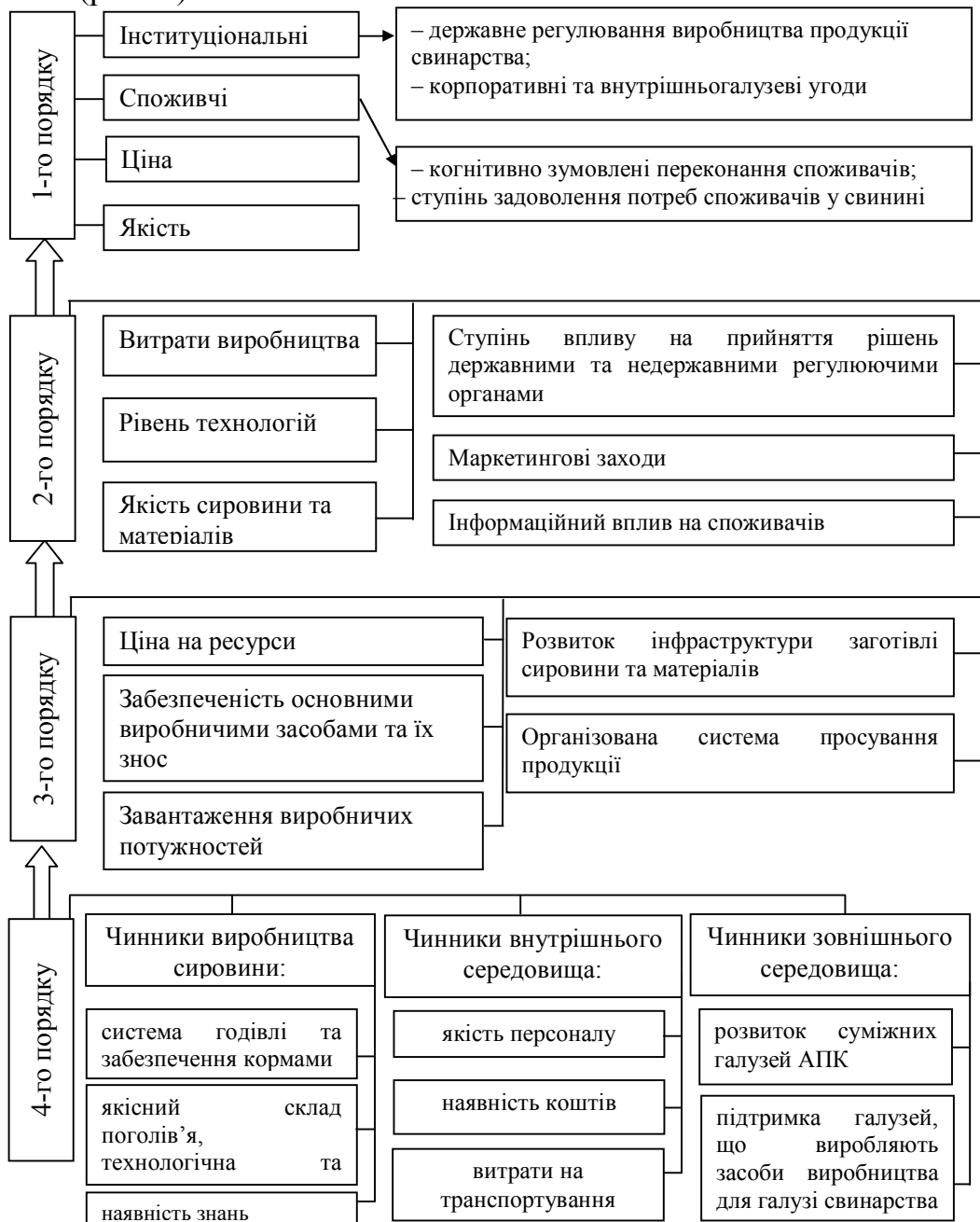

Рис. 2. Чинники конкурентоспроможності галузі свинарства в аграрних підприємствах

До чинників третього порядку необхідно віднести наступні: ціна на ресурси, забезпеченість основними виробничими засобами та їх знос, завантаження виробничих потужностей, розвиток інфраструктури заготівлі

сировини та постачання необхідних матеріалів, наявність організованої системи просування продукції. Чинники четвертого порядку згрупуємо в три групи, які відповідно відображають вплив сільськогосподарських підприємств, внутрішнього середовища підприємства і макросередовища: 1 група – чинники виробництва свинини: забезпеченість кормами, система годівлі свиней, якісний склад поголів'я, технологічна і технічна оснащеність свиноферм, наявність знань у виробників, якість відтворення стада; 2 група – чинники внутрішнього середовища підприємства: якість персоналу, наявність коштів у підприємства, транспортні витрати тощо; 3 група – чинники зовнішнього середовища: державна підтримка галузей, що виробляють засоби виробництва для галузі свинарства, розвиток суміжних галузей.

Різноманіття форм прояву конкурентних переваг і конкурентоспроможності визначає необхідність комплексного розгляду та класифікації критеріїв і параметрів, що визначають конкурентоспроможність галузі свинарства в аграрних підприємствах. Виходячи з вище викладеного, можна узагальнити систему показників, що характеризує рівень конкурентоспроможності виробництва свинини (табл. 1).

Таблиця 1

Система показників конкурентоспроможності свинини

За характером вимірювання	За ступенем охоплення середовища	За способом визначення	За властивостями ознаки
<p>Вартісні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прибуток на 1 гол., грн.; – повна собівартість 1 ц свинини, грн.; – ціна реалізації 1 ц м'яса свиней, грн.; <p>Натуральні середньодобові прирости свиней, грн.</p>	<p>Загальні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коефіцієнт дохідності; – товарність, %; – частка доходу від реалізації свиней у структурі сільськогосподарської продукції регіону, %; – темпи приросту; – частка регіону у виробництві м'яса свиней, %; – частка виробництва аграрними підприємствами. 	<p>Відносні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – споживання свинини на душу населення в регіоні, кг; – виробництво свинини на душу населення, кг. 	<p>Кількісні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – індекс відносних торговельних переваг; – індекс відносної експортної конкурентоспроможності; – індекс відносної залежності від імпорту.

Встановлено, що складові конкурентоспроможності розкриваються в системі показників, які дають змогу оцінити конкурентоспроможність продукції аграрних підприємств на ринку свинини. Дослідження «конкурентоспроможності продукції» базується на методології як єдиної цілісної взаємодії логіки, принципів та методів, що являють собою у сукупності логічно завершену систему дослідження об'єкта, починаючи від поставленої мети, виходячи з цього, завдань і закінчуючи одержанням конкретних результатів теоретичного та прикладного характеру. Формування концепції забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах ґрунтується на методах наукової абстракції, індукції та дедукції аналізу і синтезу, логічного та еволюційного підходів до пізнання економічних явищ і процесів.

У другому розділі «Оцінка конкурентоспроможності продукції аграрних підприємств галузі свинарства» наведено матеріали та результати

детального аналізу стану функціонування галузі свинарства, факторів впливу на конкурентоспроможність свинини, рівня конкурентоспроможності свинини, виробленої вітчизняними аграрними підприємствами.

Розрахунки показують, що виробництво м'яса свиней на душу населення зростає майже на 0,6% і на одиницю земельної площі – на 0,8% при підвищенні щільності поголів'я свиней на кожний відсоток. Велике значення має і те, збільшення поголів'я сприяє істотному нарощуванню органічних добрив, поліпшенню родючості ґрунтів і отриманню екологічно чистої сільськогосподарської сировини. Дослідження показали, що із зростанням щільності поголів'я свиней на 100 га ріллі від 10,7 до 43,5 голів вихід гною з розрахунку на 1 га ріллі збільшується відповідно від 0,4 до 1,7 тонни або в 4,2 рази. Звідси, виникає необхідність, насамперед, для областей першої групи, де чисельність поголів'я на 100 га ріллі не перевищує 15 голів, розробити і впровадити заходи, спрямовані на значне збільшення високопродуктивного поголів'я, створити необхідні передумови для нарощування виробничого потенціалу галузі свинарства. Крім скорочення поголів'я свиней, зменшенню обсягів виробництва свинини сприяли також низькі показники продуктивності поголів'я, а саме середньодобові прирости свиней та виробництво свинини на одну голову свиней.

Отже, для аграрних підприємств, які займаються товарним свинарством, необхідним є визначення раціональної спеціалізації галузі, породного складу свиней з урахуванням ринкової кон'юнктури, місця знаходження господарства по відношенню до комбікормових і переробних підприємств, а також додаткових джерел кормовиробництва з орієнтацією на потенціал власної кормової бази. Наразі цей напрям спеціалізації аграрних підприємств має значні можливості переведення виробництва на промислову основу, що дозволяє максимально реалізувати потенціал інтенсифікації виробництва й ефективно виробляти свинину в спеціалізованих підприємствах. Проте, для досягнення високих виробничо-економічних показників необхідне ритмічне забезпечення поголів'я повноцінними кормами, суворе дотримання технологічного процесу, раціональне використання усіх ресурсів, забезпечення матеріального стимулювання працівників тощо.

Максимальний економічний ефект забезпечується таким рівнем використання стада, при якому біологічні властивості тварин повністю реалізуються, а затрати, пов'язані з його відтворенням і утриманням відшкодовуються. Таким чином, конкурентоспроможність галузі свинарства визначається рівнем відтворення поголів'я свиней, витратами на утримання маточного поголів'я, інтенсивністю вирощуванням та відгодівлі свиней.

Аналіз свідчить про низький рівень показників конкурентоспроможності свинини, виробленої аграрними підприємствами в Україні. В першу чергу, це пов'язано з комплексом як внутрішніх, так і зовнішніх чинників: висока ціна на виробничі ресурси, використання застарілих технологій, високий рівень собівартості продукції, відсутність прямих інвестицій у виробництво, низький рівень товарності, характер економічних відносин із країнами-сусідами.

Зазначені фактори вплинули на зменшення виробництва свинини та поголів'я тварин (рис. 3).

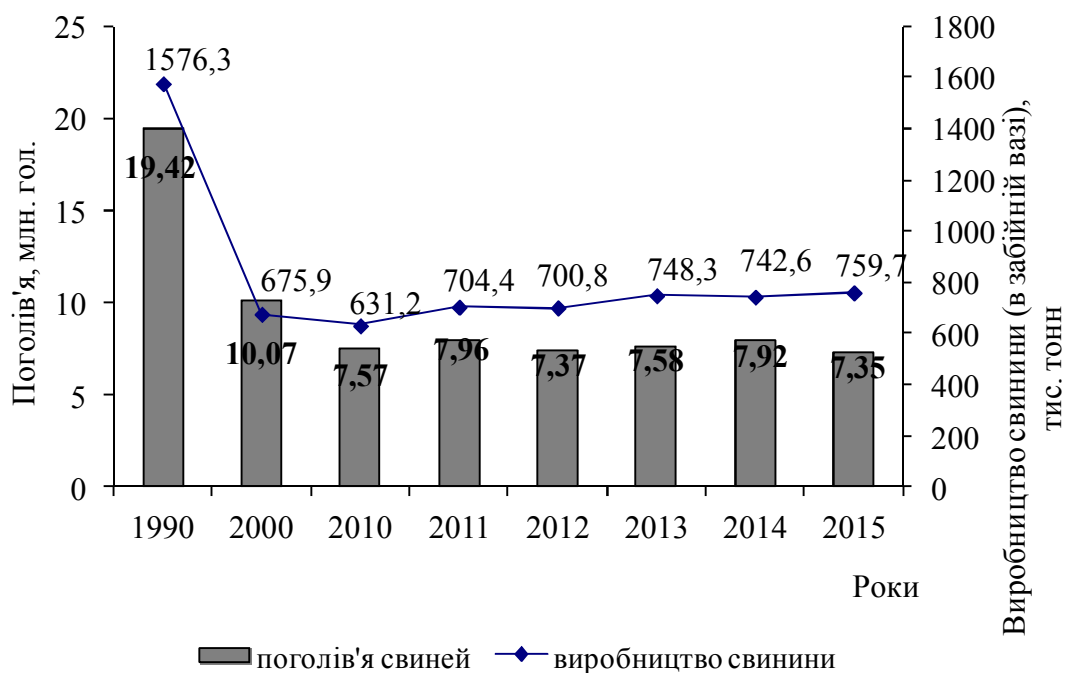

Рис. 3. Динаміка поголів'я свиней та виробництва свинини в Україні

Аналіз показав, що найбільш конкурентоспроможними підприємствами є ті, в яких ціна реалізації становила від 2601 до 3000 грн за 1 ц приросту, зокрема, в даних підприємствах рівень рентабельності склав 42,8% (табл. 1). Основна група господарств реалізовувала свинину за ціною від 2200 до 2400 грн за 1 ц. Середня ціна реалізації становила 2324,55 грн. Однак 418 господарств, що входять до сьомої, восьмої та дев'ятої груп реалізовували м'ясо свиней понад середнього рівня ціна яких була відповідно більша на 18,11; 406,57 та 1185,07 грн. Такі господарства склали 26,2% загальної кількості. Більша реалізаційна ціна дала можливість одержати вищий прибуток, ніж середній по країні. Отже, звідси висновок, що конкурентною можна вважати ціну від 2600 до 3000 грн/ц.

На сьогоднішній день конкурентоспроможність свинини характеризується поступовим підвищенням цін за нестабільного забезпечення якості. Крім того на ринку панують безліч підприємств як малих так і середніх, які по суті не впливають одноосібно на процес конкуренції. Ринок продукції галузі свинарства функціонує в умовах недосконалої конкуренції. Підприємства прагнуть виробляти продукцію, яка дасть можливість одержати надвеликі прибутки, чим призводять до незбалансованості пропозиції і попиту та зниження якості.

В останні роки триває тенденція щодо скорочення дрібних виробників свинини і одночасно посилення концентрації виробництва у великотоварних підприємствах. За даними асоціації свинарів України рейтинг Топ 10 по наявності маточного поголів'я свиней виглядає в наступному порядку (табл. 2).

**Конкурентоспроможність виробництва свинини у аграрних підприємствах
України залежно від ціни реалізації, 2015 рік**

Показники	Групи господарств за ціною реалізації 1 ц приросту									Україна
	до 1400	1401-1600	1601-1800	1801-2000	2001-2200	2201-2400	2401-2600	2601-3000	більше 3000	
Кількість господарств у групі	80	67	99	190	352	393	243	106	70	1600
Середній розмір господарства (рілля), га	2753	2007	2722	2596	2540	3503	2817	2200	1540	2759
Приріст свиней на 1 господарство, ц	6453	352	602	946	729	2873	9410	6802	1303	3290
Реалізовано на 1 господарство, ц	540	354	522	624	757	2541	7944	6697	1263	2644
Частка групи у реалізації, %	1,0	0,6	1,2	2,8	6,3	23,6	45,6	16,8	2,1	100
Поголів'я свиней на 1 господарство, гол	3147	463	453	722	636	1774	5362	3299	1368	1959
Середньодобовий приріст, г	562	208	364	359	314	444	481	565	261	460
Виробнича собівартість 1 ц приросту, грн.	2165,16	2490,68	1820,47	2180,06	2507,70	2045,16	1861,21	2038,88	3178,41	2022,49
Витрати на 1 голову, грн.	4440	1892	2422	2858	2875	3313	3266	4204	3027	3397
Собівартість 1 ц реалізованої продукції, грн.	1998,00	2480,90	1963,88	2202,58	2362,26	2212,55	2172,94	2012,86	3309,57	2189,33
Ціна реалізації, грн. за 1 ц	923,05	1517,94	1718,62	1914,86	2124,36	2324,55	2486,18	2874,62	3653,14	2468,07
Одержано прибутку, всього на 1 господарство, тис. грн.	-580,1	-340,6	-127,9	-179,5	-180,0	284,6	2488,5	5771,0	434,1	737,1
Одержано прибутку від реалізації 1 ц свинини, грн.	-1074,96	-962,96	-245,26	-287,73	-237,90	112,00	313,25	861,75	343,57	278,75
Рентабельність, %	-53,8	-38,8	-12,5	-13,1	-10,1	5,1	14,4	42,8	10,4	12,7
Частка кормів у виробничій собівартості, %	76,3	69,4	63,9	67,1	63,4	67,5	70,9	70,0	58,3	69,7

Дані підприємства контролюють близько 40% ринку свинини і виробляють в межах 2 тис. тонн продукції на рік. Враховуючи, в перспективі, бажання виробників свинини постачати продукцію на ринки ЄС, який приділяє особливу увагу подібним аспектам, можна зробити висновок, що консолідація ринку продовжиться.

Зниження потенційної ємності ринку пов'язане зі зменшенням чисельності населення. При цьому спостерігається перевищення сукупної пропозиції над сукупним попитом при порівняно високому рівні цін, який недоступний для більшості населення. Звідси низький рівень величини та обсягу попиту свинини. Негативні тенденції у виробничій сфері зумовили виникнення дефіциту м'яса і м'ясопродуктів на внутрішньому ринку з 2008 року. З кожним роком дефіцит м'яса, особливо свинини, збільшується. Тому логічним є збільшення імпорту свинини.

Таблиця 2

Рейтинг Топ 10 виробників свинини в Україні за 2014-2015 рр.

(вирощування в живій вазі)

Підприємство	Наявність маточного поголів'я, гол.	Частка ринку, %
АПК-інвест	21926	18,0
НВП Глобинський свинокомплекс	12642	3,6
Даноша	12320	3,6
Агропродсервіс	12000	3,3
Агрокомбінат «Слобожанський»	8500	2,0
Нива Переяславщини	8409	1,9
ПрАТ «Бахмутський аграрний союз»	7135	1,7
Агропромислова компанія	6711	1,7
Агрокомбінат «Калита»	5500	1,4
Барком	4852	1,1
Разом	99995	38,3

Дослідження показали, що в областях природно-економічної зони Полісся рівень конкурентоспроможності виробництва свинини вищий. Прибуток на 1 голову вищий, ніж у степових областях на 1271 грн. та порівняно з Лісостепом – на 1064 грн. Відповідно і повна собівартість нижча і ціна реалізації вища, що впливає на коефіцієнт доходності. При визначенні інтегрального показника конкурентоспроможності був використаний методичний підхід, який ґрунтується на порівнянні критеріїв та полягає у побудові матриці найбільш важливих показників при попарному порівнянні. Вага показника визначається як відношення отриманої кількості переваг кожного показника до загальної суми порівнянь. У сумі вага усіх показників має дорівнювати 1. В розглянутому випадку, через рівнозначність впливу застосованих показників, вони мають однакову важливість, а отже і вагу, яка дорівнює 0,083 (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності свинини у аграрних підприємствах природно-економічних зон України

Показники	Природно-економічні зони			Україна	Ступінь впливу показника, од.
	Степ	Лісостеп	Полісся		
Прибуток на 1 голову, грн.	14,9	71,2	361,7	100	0,08
Середньодобові прирости свиней, г	77,4	115,4	129,9	100	0,08
Повна собівартість 1 ц, грн.	95,7	96,9	115,4	100	0,08
Дохідність, %	102,1	108,7	140,5	112,7	0,08
Ціна реалізації 1 ц, грн.	94,7	99,6	108,0	100	0,08
Частка доходу від реалізації свиней у структурі с. г. продукції, %	3,3	3,4	5,9	3,7	0,08
Товарність свинини, %	93,8	93,5	96,5	94,2	0,08
Частка виробництва с. г. підприємствами, %	57,8	59,0	38,0	52,7	0,08
Споживання свинини на 1 особу (свіжа, заморожена), кг	89,8	106,7	103,5	100	0,08
Виробництво свинини на 1 особу, кг	90	116,7	89,9	100	0,08
Частка зони у виробництві, %	36,0	43,7	20,3	100	0,08
Середньорічний темп приросту (2010-2015 рр.)	103,6	113,6	113,7	109,4	0,08
Інтегральний показник конкурентоспроможності свинини, од.	7,8	10,8	16,2	x	1,00

Проведення такого аналізу дає змогу визначити не тільки рівень конкурентоспроможності галузі свинарства, а й виявити основні причини, що викликають її зміну. Розраховані значення інтегрального показника конкурентоспроможності свинини виявилися досить низькими, що вказує на наявність проблем у розвитку галузі. Це пов'язано, насамперед, з вартісними показниками, а саме ціною реалізації, повною собівартістю, прибутком на 1 голову. Високий рівень конкурентоспроможності також пояснюється досить високими результатами виробничої діяльності та спеціалізації підприємств.

У *третьому розділі* **«Стратегічні напрями формування конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах»** ідентифіковано перспективні напрями конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах, окреслено засади розвитку ефективних інтеграційних відносин підприємств галузі свинарства, обґрунтовано механізми управління конкурентоспроможним розвитком свинарства в аграрних підприємствах.

В дослідженні обґрунтовано доцільність створення в аграрних підприємствах вузькоспеціалізованих відгодівельних комплексів свинарського напрямку. Встановлено, що відгодівельний комплекс, як і будь-яка нова підприємницька структура, має діяти за визначеною програмою на період освоєння виробничих потужностей. При обґрунтуванні враховано, що такі підприємства вже існували, як свиновідгодівельні комплекси, в тому числі із замкнутим типом виробництва. Збереглися і приміщення тваринницьких комплексів, які можуть бути задіяні після відповідної реконструкції або ремонту. Отже, основні обґрунтування були зосереджені на створенні моделі процесу виробництва – від його початкової до завершальної стадії, де стартова позиція зводиться до складання бізнес-плану. Тобто, модель виступає як уявна конструкція явища, що відбувається лише за певних умов. Ціль формування, яке ми пропонуємо, полягає у виробництві максимального обсягу продукції свинарства за рахунок раціонального використання ресурсів та інших чинників, які впливають на конкурентоспроможність.

Основна частина програми, на якій має будуватися вся організаційно-виробнича діяльність, включає визначення параметрів виробництва в цілому та його підрозділів за умови впорядкованості взаємозв'язків різних елементів системи, зокрема: у процесі виробництва – раціональні співвідношення і пропорції між технологією, технікою, робочою силою тощо; у відношенні до підприємства – сукупність підрозділів (бригади, цехи), що виконують функції основного виробництва, а також допоміжні і обслуговуючі підрозділи.

Слід зазначити, що в останні роки серед виробників тваринницької продукції вже склався певний рівень ринкових відносин з іншими суб'єктами ринку (посередниками) та переробними підприємствами, відстежується різниця цін між регіонами, динаміка цін. Тобто рівень ринкової зрілості виробників продукції різних категорій господарств досить високий.

Дослідження показали, що міжгалузеві відносини між виробниками і переробниками сировини є основою розвитку всіх груп підприємств, задіяних у виробничо-комерційному ланцюзі. Досвід лідируючих м'ясопереробних

підприємств доводить, що їх ефективний розвиток можливий за умов утворення вертикально-інтегрованої структури. Переробні підприємства у своїй діяльності потребують застосування стратегічного управління, спрямованого на стабілізацію стану галузі і вирішення проблеми дефіциту сировини, яке повинно відбуватись за тісної взаємодії переробників, підприємств-виробників сировини та держави. Позитивний досвід вітчизняних лідерів м'ясопереробної галузі свідчить про ефективність створення м'ясопереробними підприємствами власних тваринницьких комплексів. Безумовно, власні тваринницькі комплекси є проектами, які потребують залучення значних інвестицій. Тому середнім підприємствам доцільно використовувати механізм співпраці з сільгоспвиробниками шляхом утворення взаємовигідних довгострокових контрактів. В умовах, коли позитивні кінцеві результати отримують тільки переробні підприємства, товаровиробникам свинини стає не вигідним виробництво і продаж сировини. Саме це зумовлює необхідність їх інтеграції, яка повинна ґрунтуватися на чіткому визначенні матеріально-грошової участі кожного партнера у всьому технологічному циклі від виробництва сировини до отримання кінцевого продукту. Прибуток, одержаний від реалізації продукції, повинен розподілятися між учасниками об'єднання пропорційно авансованому у інтегроване виробництво капіталу.

Виходячи із наших досліджень, відображаючи динаміку відносних переваг інтеграції, пропонується формування кластеру виробників і переробників продукції свинарства у Хмельницької області (рис. 4). Завдяки вивченню світового досвіду функціонування кластерів означено, що у моделі кластерного розвитку м'ясопродуктовому підкомплексу Хмельницької області найбільш повно реалізуються важливі взаємозв'язки в технологіях виробництва свинини та її переробки, навичках, інформації, маркетингу і споживчих запитах щодо продукції свинарства, які характерні для відповідних задіяних підприємств.

Для забезпечення конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах необхідно вирішити наступні пріоритетних завдання та отримати відповідні результати, а саме: запровадження політики стимулювання маркетингової кооперації та становлення саморегулятивних об'єднань виробників м'яса (свинини), державної підтримки експорту непрямыми механізмами (вдосконалення роботи зовнішньоекономічних структур, укладення довгострокових угод, проведення цільових досліджень, просування вітчизняної продукції та ін.); формування конкурентоспроможної на зовнішніх ринках структури експорту продукції свинарства за рахунок збільшення виробництва органічної продукції, продукції з високою доданою вартістю, продуктів, що мають підвищений попит у зарубіжних країнах; підтримка розробки, впровадження та міжнародного визнання колегіальних зонтичних торговельних марок чи знаків якості, систем стандартів та контролю, що забезпечують повну відповідність свинини вимогам, стандартам чи обмеженням того чи іншого закордонного ринку збуту; гармонізація національних стандартів в галузі безпеки продукції свинарства; санітарного, ветеринарного та фітосанітарного контролю з міжнародними стандартами;

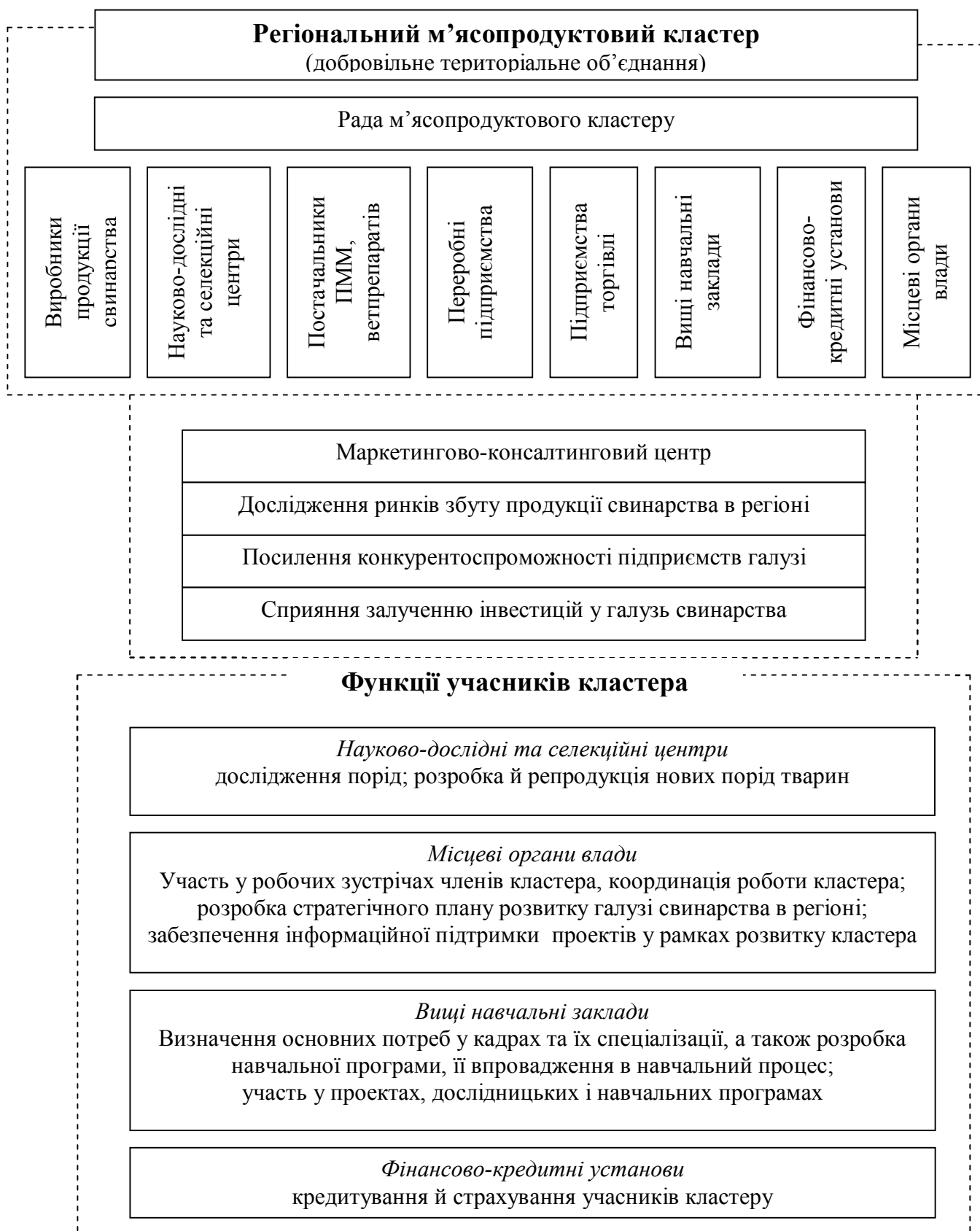

Рис. 4. Схема інтегрованого об'єднання кластерного типу підприємств-виробників продукції свинарства

досягнення повної відповідності національної системи стандартизації та технічного регулювання в Угоді про технічні бар'єри в торгівлі СОТ; зміцнення

позицій вітчизняних товаровиробників на традиційних та освоєння нових експортних ринків; для здешевлення трансакційних статей витрат на вітчизняну продукцію, що реалізується на міжнародному ринку необхідне створення умов для зростання інвестицій в логістичну та транспортну інфраструктуру.

ВИСНОВКИ

У дисертації отримане нове вирішення науково-практичного завдання розробки теоретично-методичних та прикладних засад формування та функціонування механізмів забезпечення конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств-виробників продукції свинарства. За результатами проведеного дослідження вдалося сформулювати такі основні висновки:

1. Встановлено, що конкурентоспроможність країни, регіону, галузі, підприємства, товару – це різні за сутністю поняття, що гармонійно доповнюють один одного, виступають соціально-економічною формою єдності ефективності виробництва, організації управління і подальшої стратегії розвитку. Дослідження теоретичних аспектів бази дефініцій «конкуренція» та «конкурентоспроможність», їх форм і сутності дає змогу виявити, що їм притаманна всеосяжність, універсальність, конкретність і специфічна обумовленість, що створює їх оригінальність і належить до певної сфери дослідження.

2. Фактори впливу на конкурентоспроможність продукції аграрних підприємств доцільно поділяти, залежно від оточуючого середовища, на внутрішні та зовнішні. Для оцінювання конкурентоспроможності продукції свинарства, поряд з внутрішніми факторами до яких відносяться ті фактори, які формуються безпосередньо на підприємстві та їх реалізація можлива за рахунок потенціалу галузі, необхідно зважати на зовнішні фактори регіонального, галузевого та загальнодержавного рівнів, тобто ті фактори, які впливають на конкурентоспроможність продукції ззовні і відрізняються тим, що підприємство не завжди може на них впливати і керувати ними. Найбільш важливими факторами впливу на конкурентоспроможність свинини, виробленої в аграрних підприємствах, є фактори економічного механізму до яких відносять ціноутворення, фінансування, кредитування, стимулювання попиту населення на продукцію, експорт продукції та фактори державного рівня управління.

3. В дослідженні визначено склад та структуру показників, які характеризують рівень конкурентоспроможності виробництва свинини за наступними критеріями: за характером вимірювання, за ступенем охоплення середовища, за способом визначення та за властивостями ознаки.

4. У результаті аналізу сучасного стану виробництва продукції свинарства встановлено, що спад виробництва свинини за 1990-2015 роки склав 48,2%, зокрема в аграрних підприємствах – 44,8%, в господарствах населення – 52,6%. Найбільший спад виробництва свинини припадає на 2010 рік. Основними причинами такого становища є: зменшення обсягів державної підтримки і дорожчання кредитних ресурсів; зменшення поголів'я свиней з

19,4 млн. голів до 7,3 млн. голів; технологічна відсталість; зношеність устаткування галузі; відсутність коштів на освоєння інноваційних технологій; збільшення обсягів імпорту свинини за цінами, що нижчі за вітчизняні; руйнування інтеграційних зв'язків; низький рівень власної кормової бази.

5. Обґрунтовано систему факторів конкурентоспроможного виробництва аграрними підприємствами продукції свинарства шляхом виділення організаційної та економічної підсистем. До першої відносяться складові процесу організації виробництва: капітал, праця, виробництво і продукція; до другої можна віднести ціновий фактор та показники якості або споживчі характеристики. При цьому проведені аналітичні дослідження засвідчили низький рівень показників конкурентоспроможності свинини в Україні.

6. В дослідженні розроблено та апробовано методичний підхід до визначення рівня конкурентоспроможності продукції свинарства. Аналіз інтегрального показника конкурентоспроможності свідчить про низький рівень конкурентоспроможності продукції і вказує на наявність проблем у підприємствах галузі. При цьому вивчення регіональних особливостей формування рівня економічної ефективності та конкурентоспроможності виробництва продукції свинарства показало, що значення даного показника виявилось найбільшим для підприємств Полісся, причому він значно випереджає показники Степу та Лісостепу, що пов'язано, насамперед, з вартісними показниками, а саме ціною реалізації, повною собівартістю та, відповідно, прибутком в розрахунку на 1 голову.

7. Визначено та обґрунтовано перспективні напрями конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства в аграрних підприємствах. Доведено, що основним із цих напрямів є запровадження моделі відродження крупних тваринницьких комплексів суть якої полягає від його початкової до завершальної стадії, де стартова позиція зводиться до складання бізнес-плану, тобто модель виступає як умовна конструкція явища, що відбувається лише за певних умов.

8. Обґрунтовано виключне значення інструментів інтеграції в системі механізмів конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах. При цьому основним напрямом вдосконалення інтеграційних процесів у м'ясопродуктовому підкомплексі задля забезпечення стабільного зростання галузі свинарства визнано створення об'єднань кластерного типу, що сприятиме збільшенню обсягів виробництва свинини і підвищенню її якості та збалансуванню одержаних виробничих результатів у просторі економічних та соціальних координат. В дисертаційній роботі визначено сутнісні положення щодо алгоритму створення таких кластерів, що дозволить підвищити рівень ефективності взаємодії підприємств по виробництву і переробці свинини, приватного сектора, торгових асоціацій, держави, освітніх та дослідних установ і шляхом згрупування їх взаємодії утворювати синергетичний ефект.

9. Встановлено, що основою прийняття рішень щодо вибору механізмів регулювання конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства обрано положення теорії нечітких множин, згідно яких розроблено модель оцінки конкурентоспроможності продукції аграрних підприємств галузі свинарства,

сутність якої полягає у визначенні впливу чинників таких як ефективність виробництва, ефективність реалізації, ефективність управління, що дає можливість намітити стратегічні орієнтири розвитку вказаного галузевого напрямку спеціалізації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях:

1. Сушарник Я.А. Використання прийомів аналізу для планування витрат підприємства/ Я.А. Сушарник: Економіка і регіон: наук. вісн. Полтав. нац. техн. ун-ту ім. Ю. Кондратюка. – Полтава, 2014. – С. 54-59.
2. Сушарник Я.А. Методика розподілу непрямих витрат на підприємствах сільського господарства / Я.А. Сушарник // Вісник Львівської комерційної академії. – Випуск 46. –2014. –С. 217-221.
3. Сушарник Я.А. Формування системи конкурентоспроможності на різних рівнях управління економікою / Я.А. Сушарник// Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2015. – Т. 20, Вип. 5. – С. 78-82.
4. Сушарник Я.А. Система факторів впливу на конкурентоспроможність галузі свинарства та напрями її підвищення / Я.А. Сушарник //Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. – 2016. – Вип. 16(4). – С. 93-97.
5. Сушарник Я.А. Проект відродження свинарських комплексів / Я.А. Сушарник// Науковий вісник Мукачівського державного університету економіка та суспільство. – Вип. № 4,2016.– С. 186-191.
6. Сушарник Я.А. Аналіз сучасного стану функціонування галузі свинарства / М.В. Місюк, Я.А. Сушарник // Інноваційна економіка. – 2016. – № 7-8. – С. 28-35.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

7. Сушарник Я.А. Аналіз факторів впливу на конкурентоспроможність свинини / Я.А. Сушарник //Eurasian Academic Research Journal, №□1 (07).– 2017. – С. 157-169.
8. Сушарник Я.А. Перспективні напрями конкурентоспроможного розвитку галузі свинарства / Я.А. Сушарник // Eurasian Academic Research Journal №□5(11). – 2017. – С. 130-138.

Тези доповідей, матеріали конференцій та інші видання:

9. Сушарник Я.А. Еволюція поглядів на розвиток конкуренції / Я.А. Сушарник // Міжнародна науково-практична конференція «Фактори сталого розвитку сучасної держави в умовах інноваційної економіки». – Дніпро,2015. – С. 16-19.
10. Сушарник Я.А. Механізм підвищення конкурентоспроможності виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах / Я.А. Сушарник // Матеріали XVI Міжнародного науково-практичного форуму «Теорія і практика

розвитку агропромислового комплексу та сільських територій». – Львів: ЛНАУ, 2015. – С. 343-347.

11. Сушарник Я.А. Методологічні аспекти дослідження конкурентоспроможності галузі свинарства / Я.А. Сушарник // Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції «Аграрна наука та освіта Поділля». – Кам'янець-Подільський, 2017. – С. 275-277.

АНОТАЦІЯ

Сушарник Я. А. Механізми конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка. – Харків, 2017.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретичних, методичних і прикладних положень щодо формування та функціонування механізмів конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах. У роботі узагальнено теоретичні положення та розвинути понятійно-категоріальний апарат конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств. Автором обґрунтовані методичні засади оцінки конкурентоспроможності аграрних підприємств та виробленої ними продукції свинарства. Проведено аналіз та виконано оцінку стану розвитку конкурентоспроможності аграрних підприємств галузі свинарства. За результатами дослідження визначено пріоритетні напрями розвитком конкурентоспроможного розвитку виробництва продукції свинарства в аграрних підприємствах. В роботі обґрунтовано механізм конкурентоспроможного розвитку свинарства в аграрних підприємствах на ресурсній та інтеграційній основі, а також розроблені рекомендації щодо управління процесами поглиблення інтеграційної та економічної взаємодії підприємств з виробництва, переробки та реалізації продукції свинарства. Запропоновані концептуальні засади підвищення ефективності та забезпечення конкурентоспроможності свинарства в аграрних підприємствах.

Ключові слова: конкурентоспроможність, розвиток, продукція свинарства, аграрні підприємства, напрям спеціалізації.

АННОТАЦИЯ

Сушарник Я. А. Механизмы конкурентоспособного развития свиноводства в аграрных предприятиях. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). - Харьковский национальный технический университет сельского хозяйства имени Петра Василенко. - Харьков, 2017.

Диссертация посвящена обоснованию теоретических, методических и прикладных положений по формированию и функционированию механизмов конкурентоспособного развития свиноводства в аграрных предприятиях. В

работе обобщены теоретические положения и развит понятийно-категориальный аппарат конкурентоспособного развития аграрных предприятий. Автором обоснованы методические основы оценки конкурентоспособности аграрных предприятий и производимой ими продукции свиноводства. Проведен анализ и выполнена оценка состояния развития конкурентоспособности аграрных предприятий отрасли свиноводства. По результатам исследования определены приоритетные направления развития конкурентоспособного развития производства продукции свиноводства в аграрных предприятиях. В работе обоснован механизм конкурентоспособного развития свиноводства в аграрных предприятиях на ресурсной и интеграционной основе, а также разработаны рекомендации по управлению процессами углубления интеграционного и экономического взаимодействия предприятий по производству, переработке и реализации продукции свиноводства. Предложенные концептуальные основы повышения эффективности и обеспечения конкурентоспособности свиноводства в аграрных предприятиях.

Ключевые слова: конкурентоспособность, развитие, продукция свиноводства, аграрные предприятия, направление специализации.

ANNOTATION

Sushsrnyk Ya. A., Mechanisms of competitive pig breeding in agrarian enterprises. - Manuscript

Thesis for a degree of the Candidate of Economic Sciences, in specialty 08.00.04 - Economics and Management of Enterprises (by types of economic activities). - Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture. - Kharkiv, 2017.

The dissertation is devoted to the substantiation of theoretical, methodological and applied provisions on the formation and functioning of mechanisms of competitive development of pig breeding in agrarian enterprises. The paper generalizes theoretical positions and develops the concept-categorical apparatus of competitive development of agrarian enterprises. The author substantiates the methodical principles of assessing the competitiveness of agrarian enterprises and their production of pig products. The analysis and evaluation of the state of development of competitiveness of agrarian enterprises of the pig breeding industry is carried out. According to the results of the study, priority directions were determined by the development of competitive development of pig production in agrarian enterprises. The work substantiates the mechanism of competitive development of pig breeding in agrarian enterprises on the resource and integration basis, as well as developed recommendations for managing the processes of deepening the integration and economic interaction of enterprises for the production, processing and marketing of pig products. The conceptual foundations for increasing the efficiency and ensuring the competitiveness of pig breeding in agrarian enterprises are proposed.

Key words: competitiveness, development, pig production, agrarian enterprises, direction of specialization.

Підписано до друку 18 вересня 2017 р. Формат 60x84/16.
Папір 80 г/м². Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Обсяг: 0,9 ум.-друк. арк.; 0,9 обл.-вид.арк.
Наклад 100 прим. Замовлення № 335

Видавництво ТОВ «Щедра садиба плюс»
Свідоцтво суб'єкта виробничої справи:
серія ДК № 4666 від 18.12.2013 р.
61052, Україна, м. Харків, вул. Ярославська, 11
(057) 754-49-42

Надруковано у ТОВ «Смугаста типографія»
Україна, 61002, Харків, вул. Чернишевського, 28а.

«Zebrine printing office» Ltd